

רס"ן חראד (עם קצין הקישור אלי"מ אפריים סנהיה) אם יהיה למתגייסים קשה מדי. הם ילכו הביתה

● מודיעין: הקשר שנוצר עם תושבי הדרום וחופש המעבר לתושבים, בין הדרום לכיירות, דרך האיזור שנשלט על ידי אש"ף, סייעו לאיסוף מידע מודיעיני על הנעשה בדרום ובמערבי אש"ף. אולם יש להניח שחופש הנעוזה, יחד עם הביקורים של אזרחי מדינות ערביות בדרום, נוצלו גם על ידי אש"ף לאיסוף מודיעין.

בנוסף פעלו ברצועת חראד ארבעה מוצבתי-צפית של צה"ל שעקבו אחרי פעילות אש"ף באמצעים אופטיים ואלקטרוניים (צילומי אימונים של כוחות אש"ף שנעשו על ידי אחת התצפיות הוצגו בטלוויזיה לפני המלחמה).

● מניעת חרידות: תועלתה של רצועת חראד למניעת חרידות לא נבעה מפעילותם של כוחות חראד, אלא מהאפשרות שניתנה לצה"ל לפעול בתוך שטח לבנון ובכך להזיז את הקו למניעת חרידות מן הגבול הבינלאומי צפונה.

פעילות זו כללה סיורי יום וליילה, מארכים והפעלת אמצעים נגד חרידה — ורשמה לזכותה הצלחות בחיסולן והנסתן של חוליות חודרות.

כוחות חראד קיימו אמנם מערך שלל 32 מוצבים ו-12 מחסומים קבועים, אולם הוא נועד בעיקרו להגנה על עצמם. כמחצית מן המוצבים היו באיזור מארג'ע'ין-קליעה ורבע באיזור גוש הכפרים הנוצרי של עין-אבל — רבל — רומייש.

כתוצאה מכך היו פערים גדולים בין המוצבים בחלק מן הקו. באיזור ורעית למשל, שהיה איזור מועד לחרידות, כמעט שלא היו מוצבים. יחד עם זאת הסיחה מוצבים אלה חלק ניכר ממאמץ החרידה והפיגועים של אש"ף אליהם (בכל מוצב היתה כיתה חיילים עם טנק שרמן, מרגמה לירי פצצות-תאורה וכחלק מן המוצבים היה גם נגמ"ש או זחל"ם).

● מיבצעים: רצועת חראד שימשה כבסיס יציאה לפשיטות של צה"ל. כמו אלו שנערכו על רמת ארנון, וכן איפשרה לארטילריה שהתפרסה בה לפגוע ביבדים בעומק האיזור שנשלט על ידי אש"ף, כמו העיר צידון.

● השפעה: קיומם של כוחות חראד נתן בידי ישראל גוף שהיה יכול לפעול ולדבר בירכים שישאל את יכלה להרשות לעצמה, על-מנת להפעיל לחצים והשפעה על האוכלוסיה המקומית (אם תיתנו מחסה למחבלים, אצווה על תותחי לחמוק את כפרכם מעל פני הארמה").

למול יתרונות אלה יצרה רצועת חראד כמה בעיות. מאז אמצע שנות ה-70 נמנע אש"ף מירי יום על שטח (המשך בעמוד 46)

ללחום נגד אש"ף, אולם כדרך-כלל, מרובר בצעירים כפריים, חלקם חסרי-השכלה וחסרי-מיקצוע, שהיו הולכי-בטל בכפריהם ואשר שירות בצד"ל מאפשר להם להשתכר יותר מכפי שהיו יכולים להשתכר בחוץ, נוסף לכך שהצבא דואג לכלכלתם. לתמורה החומרית הישירה יש להוסיף תמורות חומריות וחברתיות עקיפות מהיותם זכאים ללבוש מדים ולשאת נשק ובלבנון, כידוע, הרובה ונושאו הוא החוק.

לרמתם הכללית של אנשי צד"ל יש, כמובן, השלכה על כושרם הצבאי אולם לכך נוספים גורמים אחרים, המקשים להביאם לרמה מספקת. הבעיה העיקרית נובעת ממאפייני הכוח ותנאי הסביבה שבה הוא פועל. כדי להפוך אורחים, גם אם הם חורגי מוטיבציה, לחיילים בעלי רמה, יש צורך במישור של מישמת קפדנית ואימונים מפרכים, ויש להתמיד בכך על מנת לשמור על הרמה.

ככוח מן הסוג הזה לא ניתן הדבר לביצוע משום שאין הוא גוף כפייטי כמו צה"ל, ואם יהיה לאותם המתגייסים לשרותיו קשה מדי, הם ילכו הביתה. בצה"ל מודעים ליכולתם הנמוכה ולא סומכים על יכולתם לבצע פעולות החורגות מפעולות פשוטות של שיגרה. בוטה במיוחד הוא יחס הוילול כלפיהם מצד אנשי צה"ל הבאים איתם במגע, וזלזול ככושרם, ברמתם ובאומץ ליבם (הם פוחדים מהצל של עצמם). סקירת ביצועיהם של כוחות חראד עכבר אינה מרשימה. בתקופה שלפני מיבצע ליטאני נכשלו בניסיונם להשתלט על סייבה, נזקו להתערבותו הישירה של צה"ל בעת הקרבות באיזור אל-ח'אם, ונהדרפו מן הכפר מרון אירס זמן קצר לפני המיבצע.

אחרי המיבצע והנסיגה עסקו בניהול קרבות אש עם כוחות אש"ף, כאשר הביטוי הבולט ביותר שניתן לכך ככלי-התיקשורת היא התמונה החוזרת ונשנית של טנק שרמן. העומר על תל-לוביה ויורה בתותחו בן 75 המ"מ אל הבופור (מעשה הסרת-תועלת לחלוטין), וגם בכך לא יכלו לעמוד בלי התערבותו של צה"ל. בנוסף ביצעו כמה פשיטות לפיצוץ בתי ייענים בכפרים שששולי שטח יוניפ"ל, דבר שבדרך-כלל לא היה כרוך בלחמה.

התקפות קרקעיות

● **זינת ההתפתחויות** כנבול הצפון בתקופה שלפני מלחמת לבנון מעלה כי תרומתה של רצועת חראד היתה בעיקר כארבעה תחומים: מודיעין, מניעת חרידות, מיבצעים, השפעה.

יש ברשותם גם נגמשים מסוג M-113 (חלקם היו שייכים לצבא-לבנון) וחלמים שטופקו על-ידי צה"ל.

ביצועים לא-מרשימים

● **אחרי המלחמה** אורגנו כוחות חראד במסגרת חטיבה המונה שלושה גדודי חי"ד וגדוד ארטילריה. אחרי שהושלם האירגון נפרסו הכוחות בחזית דרום-לבנון, כאשר גדוד אחד ערך בגיזות צידון, גדוד שני בגיזות נבאטיה וגדוד שלישי בגיזות המיוזחית.

מפקדת החטיבה נמצאת במיבצר של מארג'ע'ין. למותר לציין שמיבנה כזה של כוחות מתאים יותר למצב ששרר לפני המלחמה, עת היו ערוכים בקו, אשר חלקים ממנו גבלו בכוחות אש"ף והיו נתונים בקרבות ארטילריים עימו, ואינו מתאים ללוחמה נגד גרילה. כיום אין שימוש לתותחים, והטנקים של החטיבה מפורזים בין בסיסי כוחות חראד ברחבי הדרום ומשמשים בעיקר לעשיית רושם על האוכלוסיה המקומית. סביר להניח שיש להם יותר טנקים ותותחים מכפי שהם מסוגלים להפעיל.

סקירת מיגוון הבעיות של כוחות חראד מעלה כי בעייתם העיקרית נוגעת לכווודאם. הבעיה היא הן כמותית — מיספר החיילים בכוח והפוטנציאל להרחבתו, והן איכותית — רמת החיילים ופוטנציאל כוחהאדם הזמין לגיוס.

הבעיה הכמותית ברורה — מאז הקמתם לא הצליחו כוחות חראד לעלות על סדר גודל של 2000 חיילים (אם לקבל את ההערכות המפרשות

לכן, להניח כי במידה שתמצא תחת ידו חטיבה נוספת עשוי ג'מיל להעדיף להשתמש בה לייצוב הגנת מאחזיו בכיירות, מאשר לשלחה לדרום.

אשר לגיוס תושבי הדרום לצבא, על מנת שישתרו בחטיבה הטריטוריאלי, הרי שלמרות מסע פירסום נמרץ שערך הצבא בדרום, לא הצליח לגייס אלא בקושי מחלקה.

טנקים מיושנים

● **עקב הבעיות** שביצירת צבא לבנון הועלו הצעות להפעיל את כוחות חראד על-מנת להבטיח את הביטחון בדרום-לבנון. לפיכך מן הראוי לסקור את כושרו ומידת התאמתו של כוח זה לביצוע המשימה.

כוחות חראד, גיש לובנאן אל-ח'ור (צבא לבנון החופשי), כפי שהם מכנים את עצמם, או צדל — צבא דרום לבנון, כפי שהם מכונים בצה"ל, הוקמו והתפתחו אחרי 1976 בתהליך שנמשך שנים אחדות.

כיום ניתן לזהות בין חייליהם שלוש קבוצות עיקריות: הראשונה — מורכבת מחיילי צבא-לבנון וז'נרדאמים לשעבר, שהלכו בעיקבות חראד, והמהווים את הגרעין הקשה של כוחותיו; השנייה — מורכבת מצעירים נוצריים מכפרי הדרום; והשלישית — שיעים, רובם תושבי הכפרים ברצועת חראד, שהלפני המלחמה, בנוסף לכך, יש מיספר מצומצם של דרוזים.

לגבי מיספרם של חיילי צד"ל קיימות הערכות שונות, בין 1000 ו-2000. המיספרים שבהם נקבו כלי-התיקשורת לאחרונה, בעיקבות מותו של חראד: בין 1000 ו-1300. אם מיספרים אלה נכונים, הרי חלה ירידה

איש הפלאנגות ליד מחסום לפגוע בכוחות חראד, לתבל ביחסים עם השיעים

השתתפותם של שיעים בכוחותיו, אולם המדובר במיספר מצומצם ביותר ביחס לגודל האוכלוסיה השיעית ברצועה המקורית (מאות ספורות של מגויסים על אוכלוסיה של כ-60 אלף). אשר לרוב רובה של האוכלוסיה השיעית בדרום — ברוב שאין היא מהווה מקור לגיוס לכוחות חראד. הגורם הבעייתי השני הוא איכות כוחהאדם. ראשית — האוכלוסיה המהווה מקור לגיוס היא אוכלוסיה כפרית בעיקרה, כחבל-אירץ מפגר שהונח במשך שנים על-ידי הממשל המרכזי בלבנון.

הגרעין הקשה של כוחות חראד — אותם אנשי צבא לבנוניים שנשארו עימו — מהווה מיעוט בקרב החיילים אשר רובם הם מגויסים צעירים מכפרי הדרום. אין ספק כי לחלקם מוטיבציה וצעיריה מתגייסים לשרותיהם.

ביותר, הסיבה לכך נעוצה בגודלם המצומצם של המקורות לגיוס כוח-אדם, העומדים לרשותם בדרום. מאחר שכוחות חראד זוהו ככוחות נוצריים בעיקרם, הרי שהמקור העיקרי לגיוס חיילים לשרותיהם היא האוכלוסיה הנוצרית בדרום. ברצועת חראד שמלפני המלחמה היתה אוכלוסיה זו מצומצמת יחסית והתרכזה בכמה מובלעות ובעיקר באיזור מארג'ע'ין-קליעה ובאיזור רומייש.

אמנם בקולנוס הנוכחים גדולה יותר האוכלוסיה הנוצרית, הנמצאת באיזור השליטה של צה"ל בלבנון, כאשר רובה מרכיבו באיזור ג'זין, אולם עובדה זו לא הביאה להגדלת היקפם של כוחות חראד, משום שהאוכלוסיה הנוצרית באיזור ג'זין תומכת ברובה בפלאנגות, וצעיריה מתגייסים לשרותיהם.

במיספרם של אנשי חראד כהשוואה לתקופות קודמות. בתחילה שירתו אנשי המליציה כסביבות מגוריהם במשך שבועיים בחודש, אולם מאז 1980 הם משרתים שירות מלא ללא הגבלת מקום. עיקר צידו ונישקו של צבא דרום-לבנון סופקו על ידי צה"ל. בידי אנשי חראד כ-40 טנקים, רובם טנקי שרמן מיושנים, והשאר הם טנקי T-54/55 שנלקחו שלל במלחמה ונמסרו לידיהם. וכן כמה טנקי AMX-13 שנלקחו בזמנו מצבא-לבנון.

ס"כ (ספר-כוחות) הארטילריה שלהם, שסופק על ידי צה"ל, כולל תותח הוביצר M-50 155 מ"מ מתוצרת צרפת, וכן תותחי M-122 122 מ"מ ו-130 מ"מ, שנלקחו שלל במלחמה האחרונה ובמלחמות קודמות.